

мають зазначатися відомості про Уповноваженого ВРУ з прав людини, його діяльність, а також можуть наводитися відомості про права людини й поради про їх використання в конфліктних ситуаціях, що найбільш часто зустрічаються;

створити щомісячну телепрограму на національному каналі з Уповноваженим ВРУ з прав людини, де він буде відповідати на дзвінки людей з питань захисту їх прав, а також буде приймати людей у телестудії;

Уповноважений ВРУ з прав людини має призначити своїх представників у 24 областях, містах Києві та Севастополі, Автономній Республіці Крим з числа осіб, які проживають в цій місцевості, володіють досвідом правозахисної діяльності й користуються високим громадським авторитетом.

Такі дії значно підвищать правову свідомість суспільства загалом і дозволять громадянам дізнатися, як і куди треба звертатися при порушенні їх прав, свобод та інтересів.

Отже, на основі викладеного матеріалу можна зробити висновок, що для ефективності функціонування інституту омбудсмена в Україні потрібно, по-перше, призначити багатьох спеціалізованих омбудсменів, які б захищали певні суспільні групи чи інтереси, що потребують додаткового або спеціалізованого захисту через специфіку їх положення в суспільстві або через значущість суспільних відносин, в яких вони беруть участь, наприклад, омбудсмен з прав споживачів, омбудсмен з питань меншин тощо. По-друге, аналіз світового досвіду, зокрема правового статусу омбудсмена у Швеції, вказує на необхідність розширення повноважень омбудсмена, найголовнішим з яких має стати право законодавчої ініціативи. Необхідно також підвищити обізнаність людей щодо цього інституту, намагатися сприяти більш тісній співпраці Уповноваженого ВРУ з прав людини (або його регіональних представників) з людьми. Тому важливо зазначити, що при дотриманні викладених положень, які направлені на покращення інституту омбудсмена в Україні, він досягне найбільшого ефекту, адже проста людина не відчуватиме себе самотньою в боротьбі за свої права, оскільки вона зможе звернутися до омбудсмена зі скаргою на байдужого чиновника, захистити або відновити свої права, а також досягти справедливості в цьому суспільстві.

Література

1. Мельничук О.Ф. Інститут омбудсмена в механізмі

захисту права людини на освіту. / О.Ф. Мельничук // Підприємство, господарство і право. - 2012. - № 2. - С. 7-8.

2. Наулік Н.С. Теоретичні аспекти інституту омбудсмена. [Текст] / Н.С. Наулік // Вісник прокуратури. - 2010. - № 9. - С. 120-121.

3. Марцеляк Олег Володимирович. Конституційно-правовий статус інституту омбудсмена: світовий досвід та українська модель: Дис... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / Одеська національна юридична академія. [Текст] / О.В. Марцеляк. - О., 2004. - С. 1-36.

4. Захаров Є.Б. Тези щодо реформування і підвищення ефективності інституту Уповноваженого Верховної Ради України з прав. [Текст] / Є.Б. Захаров. - Харків: Права людини, 2010 р. - С. 191-195.

5. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 161.

6. История создания института омбудсмена в Швеции. - [Електронний ресурс]: <http://school-sector.relarn.ru/prava/neverov/sweedn.html> Назва з екрану.

7. Міщенко Т.Ю. Проблеми формування інституту омбудсмена в контексті розбудови правової держави в Україні [Текст] / Т.Ю. Міщенко. - 2010. - С. 13-18.

8. Положення про Уповноваженого Президента України з прав дитини, затверджене Указом Президента України від 11 серпня 2011 року № 811/2011.

9. Закон України "Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини" від 23 грудня 1997 року. // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 776/97-ВР. - Ст. 22.

20. Майданник О.О. Інститут омбудсмена у механізмі забезпечення прав людини в Україні. / О.О. Майданник // Адвокат. - 2010. - № 7. - С. 13-15.

21. "Коммерсантъ-Україна": Кліентам банків знайшли захисника. - [Електронний ресурс]: http://nabu.design.kiev.ua/ukr/press_centr/news/88195/. - Назва з екрану.

Градова Ю.В.

кандидат юридичних наук
доцент кафедри конституційного та міжнародного права

Мінакова М.В.

студентка 4 курсу факультету
навчально-наукового інституту права ОДУВС
Надійшла до редакції: 09.05.2013

УДК 351.743:343.432

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ БОРОТЬБИ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ ЯК ОБ'ЄКТ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Ковальський О. В.

Проблема торгівлі людьми та пов'язаних з нею злочинів гостро постала перед світовим суспільством. Впевненість, що работоргівля й рабство - це лише історія, є оманною. Нині можемо констатувати активізацію злочинних організацій, які займаються таким бізнесом. Особливе занепокоєння викликає транснаціональний характер торгівлі людьми. Державні кордони не є перепорою для злочинців. Злочинні організації вдало використовують різницю правових систем, рівень економічного розвитку та доходів населення різних країн.

Нині жодна країна не має імунітету від цієї надто актуальної проблеми. Україна, звісно, не є виключенням. Зловмисники змінюють форми й методи своєї протиправної діяльності, насамперед вони шукають нові можливості для вербування й переправлення за кордон людей для їх нещадної трудової або сексуальної експлуатації.

Україна вже пройшла певний шлях до узгодження національного законодавства щодо протидії торгівлі людьми відповідно до міжнародної практики. Поступово вдосконалюється робота правоохоронних органів у цій

сфері. Протягом 2012 року працівники служби боротьби з торгівлею людьми та злочинами проти моральності Департаменту карного розшуку МВС України виявили 150 фактів, пов'язаних з торгівлею людьми, припинено проправну діяльність 6 організованих злочинних груп, виявлено 180 потерпілих, з яких 14 дітей [1].

Питання протидії й боротьби з торгівлею людьми було предметом дослідження таких науковців, як К.Б. Левченко, О.М. Бандурка, В.М. Куц, Н.О. Гуророва, В.О. Соболев, О.М. Кобилянська, В.М. Оржеховська, М.Ф. Головатий, Ю.В. Баранов, А.П. Дяченко, Л.Д. Ерохіна, Е.В. Тюрюканова, Л. Шеллі, Р. Хавенан, М. Війер, В.В. Неволя, Т. Чепельська, С.Ф. Денісов, В.Л. Гавенко тощо. Водночас проблема протидії торгівлі людьми не втрачає своєї актуальності. Не повністю вирішеним є питання взаємоузгодженої діяльності як державних органів, так і громадських організацій у цій сфері. Провідне місце в боротьбі зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, посідають органи внутрішніх справ. Метою цієї статті є визначення поняття особливостей боротьби з торгівлею людьми як об'єкту діяльності ОВС України.

Протягом 2012 р. Кабінетом Міністрів було прийнято цілу низку підзаконних актів на виконання Закону України "Про протидію торгівлі людьми": Про національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми (Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2012 № 29) [2]; Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року (Постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2012 № 350) [3]; Про затвердження Положення про створення та функціонування Єдиного державного реєстру злочинів торгівлі людьми (Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2012 № 303) [4]; Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 № 417) [5]; Порядок взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми (Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2012 р. № 783) [6]. Врешті решт Міністерство соціальної політики визначено як спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, попередження насильства в сім'ї та з питань протидії торгівлі людьми [7].

Прийняті документи уточнюють положення Закону "Про протидію торгівлі людьми" й визначають шляхи його реалізації. Серед основних позитивних моментів слід відзначити таке: встановлюється статус особам, які постраждали від торгівлі людьми, що дає можливість отримати допомогу, зокрема матеріальну, від держави; визначається відповідальність різних державних структур за діяльність у сфері надання допомоги постраждалим особам; окремі положення стосуються надання допомоги дітям, іноземним громадянам.

Щодо запобігання торгівлею людьми, її первинної профілактики на МВС України покладено обов'язок постійно вживати заходів щодо підвищення рівня обізнаності населення щодо сучасних проявів торгівлі людьми, а також засобів і методів, що використовуються торгівцями людьми (вироблення й розповсюдження соціальної реклами, виготовлення буклетів, плакатів тощо); залучення молоді до проведення інформаційних і культурно-просвітницьких заходів; включення до програм підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та посадових осіб місцевого самоврядування з питань протидії торгівлі людьми;

проведення інформаційних кампаній з питань зайнятості в Україні та за кордоном, безпечної й регульованої трудової міграції, прав працівників-мігрантів [8]. Але найбільш важливим завданням ОВС залишається виявлення й розкриття злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми; припинення діяльності організованих груп, що вчиняють злочини, пов'язані з торгівлею людьми; повернення в Україну осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та/або встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми; співпраця з правоохоронними органами іноземних держав і міжнародними правозахисними організаціями; обмін інформацією з правоохоронними органами іноземних держав і міжнародними правозахисними організаціями з питань переслідування осіб, які вчиняють злочини, пов'язані з торгівлею людьми, або сприяють їх вчиненню; забезпечення безпеки осіб, які постраждали від торгівлі людьми, або свідків у рамках кримінального судочинства щодо торгівлі людьми [8].

З метою викорінення зазначеного, не прийнятого гуманному суспільству явища, у структурі МВС України створюються відокремлені підрозділи протидії злочинам, пов'язаним з торгівлею людьми. Протягом останніх років неодноразово змінювалась система й статус підрозділів ОВС щодо боротьби з торгівлею людьми. Пройдено шлях від створення окремих підрозділів у структурі Управління кримінального розшуку, створення Департаменту боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, ліквідація та створення на його місці Департаменту боротьби з кіберзлочинністю й торгівлею людьми, а потім ліквідація цього новоствореного департаменту і його повторне підпорядкування Департаменту карного розшуку. Останні зміни в статусі підрозділів боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, неодноразово піддавались критиці як в засобах масової інформації, так і в доповідях Української Гельсінської спілки з прав людини [9; 10; 11] і Міжнародного жіночого правозахисного центру "Ла Страда – Україна" [12]. Але попри зауваження щодо роботи підрозділів ОВС щодо боротьби з торгівлею людьми, вони постійно вдосконалюють свою діяльність.

У задачі цих підрозділів входить не тільки виявлення організованих злочинних угруповань, які спеціалізуються на торгівлі людьми, а й оперативне документування протиправних діянь їх учасників; запобігання легалізації коштів, добутих злочинним шляхом; попередження встановленню корумпованих зв'язків з державними службовцями й посадовими особами тощо.

Відповідно до наказу МВС України від 21 вересня 2012 року № 818 на Департамент карного розшуку Міністерства внутрішніх справ України покладено функції організації й координації діяльності підрозділів карного розшуку ОВС, спрямованої на захист прав і свобод громадян, інтересів суспільства й держави від злочинних посягань; аналіз у межах компетенції ефективності заходів, ужитих ГУМВС, УМВС щодо попередження, виявлення й розкриття злочинів, протидії організованій і груповій злочинності, боротьби з торгівлею людьми та зі злочинами проти моральності, розшуку обвинувачених, підсудних, осіб, які ухиляються від відбування кримінального покарання, безвісно зниклих громадян і встановлення осіб невпізнаних трупів; здійснення контролю та організація ефективної роботи підрозділів карного розшуку з виявлення й припинення діяльності окремих осіб і груп, які вчиняють злочини у сфері торгівлі людьми й проти моральності [13].

На підрозділи по боротьбі зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, покладені наступні завдання: систематичний комплексний аналіз стану запобігання й боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, своєчасне реагування на зміни в криміногенній обстановці в цьому напрямку; вивчення, аналіз причин і умов, характерних для регіону, які сприяють вчиненню злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, та внесення відповідних пропозицій до органів місцевого самоврядування й місцевих органів виконавчої влади про заходи щодо їх усунення; здійснення організаційних і практичних заходів щодо попередження проституції, звідництва, утримання будинків розпусти, втягнення неповнолітніх у зайняття проституцією, виготовлення й розповсюдження порнографії, а також вивозу за кордон України жінок і дітей з метою їх сексуальної експлуатації та використання в порнобізнесі. Організація взаємодії із зацікавленими організаціями, засобами масової інформації при проведенні профілактичних заходів; взаємодія зі службами й підрозділами міськрайорганів внутрішніх справ, іншими правоохоронними органами, зацікавленими місцевими підрозділами центральних органів виконавчої влади, установами, громадськими організаціями з питань запобігання та боротьби зі злочинами, які пов'язані з торгівлею людьми. Організація й проведення спільних заходів щодо попередження та розкриття злочинів цієї категорії; виявлення й документування злочинних угруповань і окремих осіб, які згідно з наявною оперативною та іншою інформацією займаються злочинною діяльністю, пов'язаною з торгівлею людьми. Заведення справ оперативного обліку на такі угруповання й здійснення відповідних оперативно-розшукових заходів; надання практичної допомоги слідчим органам і здійснення заходів з оперативного супроводження кримінальних справ; проведення безпосередньої роботи щодо створення спеціалізованої мережі джерел оперативної інформації, яка б забезпечувала своєчасне виявлення та розробку злочинних угруповань і окремих осіб, причетних до торгівлі людьми, виготовлення й розповсюдження порнопродукції на території регіону; підготовка відповідної інформації, звітів до органів місцевого самоврядування й місцевих органів виконавчої влади, установ і організацій з питань боротьби з торгівлею людьми; вивчення й узагальнення позитивного досвіду, зокрема іноземного, аналогічних підрозділів інших регіонів, науково-практичних рекомендацій з питань запобігання, виявлення, методики документування та розслідування злочинів цієї категорії; надання засобам масової інформації матеріалів, що висвітлюють питання боротьби з торгівлею людьми, з метою підвищення суспільної свідомості молоді, формування негативного ставлення широких мас населення до торгівлі людьми, сексуальної експлуатації жінок і дітей. Нині підрозділи боротьби з торгівлею людьми вже мають достатній досвід у розгляді справ про торгівлю людьми.

Органи й підрозділи внутрішніх справ активно співпрацюють з різними громадськими організаціями з питань протидії торгівлі людьми. Така співпраця вбачається найбільш ефективною. Діяльність таких громадських організацій не можна недооцінювати. Окрім загальної мети попередження, припинення протиправної діяльності в частині торгівлі людьми, зазначені громадські організації живають активних заходів щодо повернення до нормального життя жертв цього злочину, тобто надання можливості жити відчужено себе повноцінним членом існуючого суспільства.

Слід зазначити, що співпраця між ОВС і громадськими організаціями процесуально не оформлюється. Водночас ті заходи, що здійснюються нині діючі неурядові громадські організації дозволяють працівникам відповідних підрозділів ОВС здійснювати заходи щодо досудового розслідування злочинів у сфері торгівлі людьми більш ефективно. Зокрема, на попередньому етапі робота психологів і юристів-консультантів, надання притулку, медичних послуг допомагають жертвам злочинів повернутись до нормального морально-психологічного стану, відчуття своєї гідності, самооцінки себе як особистості, а також здійснення свідомого, непохитного вибору в частині відстоювання порушених злочинцями прав та інтересів через звернення й співпрацю в частині дачі показань правоохоронцям.

Під час співбесід з потерпілими працівники ОВС нерідко пропонують їм звернутися по додаткову допомогу до неурядових організацій. Адже з боку громадських організацій має місце детальне й ґрунтовне роз'яснення необхідності звернення до правоохоронців з подальшим юридичним, психологічним супроводом потерпілої особи в ході досудового й судового слідства, у частині надання впевненості особі у своїх силах, що дає можливість жертві усвідомлювати необхідність категорично відстоювати порушені злочином права й свободи такої. Ця робота дозволяє подолати певний рівень недовіри до діяльності правоохоронних органів, сприяє поновленню віри до дії правоохоронних органів щодо захисту їхніх прав.

Окрім цього, не абияке значення має сприяння в проведенні тренінг-семінарів для правоохоронців, після яких переважна більшість учасників семінару розглядає проблему торгівлі людьми в новому, об'єктивному світлі, що змушує мимоволі всесторонньо знайомитись із такою проблемою та приймати нові креативні рішення, не порушуючи при цьому закону, на шляху протидії та подолання такої проблеми загалом.

Чільне місце в співпраці з ОВС у сфері боротьби з торгівлею людьми посідають органи прокуратури. За останні роки рівень процесуальної співпраці між цими відомствами значно зріс. Особливого значення така співпраця набула після вступу в дію Кримінального процесуального кодексу України, який визначив більш тісний взаємозв'язок слідчих і оперативних підрозділів МВС та прокуратури щодо досудового розслідування злочинів. І в ОВС, і в органах прокуратури наявна велика кількість кваліфікованих, юридично грамотних фахівців по лінії протидії торгівлі людьми, що дозволяє приймати правильні, виважені процесуальні рішення в частині протидії й розкриття злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми.

Водночас не зовсім коректно порівнювати співпрацю ОВС з громадськими об'єднаннями та органами прокуратури унаслідок докорінно різного характеру дій цих суб'єктів щодо досягнення загальної кінцевої мети протидії злочинам у сфері торгівлі людьми.

Аналіз співпраці ОВС і суду дозволяє дійти висновку, що незважаючи на наявність професійних, юридично грамотних суддів, спостерігаються випадки, коли суди діють як адвокати підсудних. Попри деякі випадки не зовсім об'єктивного вирішення справ у судах, можемо констатувати, що більшість суддів здатні чітко керувати судовим процесом, розглядати справи за ст. 149 Кримінального Кодексу України, не затягуючи строки розгляду таких, і давати об'єктивно-правильні доручення й вказівки ОВС у частині здійснення оперативного супроводу кримінальних справ у суді відповідно до закріплених

норм кримінального процесуального законодавства, що створює максимально комфортні умови розгляду справ цієї категорії для всіх без виключення учасників процесу.

Виходячи з викладеного, можна стверджувати, що значні позитивні результати в подоланні такого ганебного явища, як торгівля людьми спостерігається лише при повній або ж наближеній до такої консолідації сил всіх державних правоохоронних структур і неурядових організацій, як резидентів, так і нерезидентів України.

Позитивні зрушення в частині протидії торгівлі людьми, мають місце лише в тих конкретно взятих випадках, де є розуміння суті проблеми й визначення шляхів вирішення такої. З кожним днем це набуває все більшої актуальності, оскільки кримінальний світ задля досягнення особистої корисливої мети щоденно робить кроки на перехід від брутально-насильницьких форм скоєння цього злочину до нових відмінно-якісних форм і методів протиправних дій, суть яких полягає в тому ж таки отриманні прибутку від продажу (споріднених форм) та експлуатації людини, з маскуванням такої діяльності під легальні види бізнесу, використовуючи при цьому обман, психологічні види тиску, введення в матеріальну та інші види залежності.

Література

1. Представники МОМ відзначили героїзм і людяність волинських міліціонерів. - [Електронний ресурс]: http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/printable_article/800654.

2. Про національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2012 № 29 // Офіційний вісник України від 27.01.2012, № 5, стор. 133, стаття 179, код акту 60155/2012.

3. Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2012 № 350 // Офіційний вісник України від 14.05.2012, № 34, стор. 38, стаття 1262, код акту 61460/2012.

4. Про затвердження Положення про створення та функціонування Єдиного державного реєстру злочинів торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2012 № 303 // Офіційний вісник України

від 27.04.2012, № 30, стор. 137, стаття 1112, код акту 61263/2012.

5. Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 № 417 // Офіційний вісник України від 01.06.2012 р., № 39, стор. 73, стаття 1476, код акту 61760/2012.

6. Порядок взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2012 р. № 783.

7. Про внесення змін до Положення про Міністерство соціальної політики України: Указ Президента України від 27.03.2013 № 164/2013 // Офіційний вісник України офіційне видання від 09.04.2013 р., № 25, стор. 8, стаття 839, код акту 66510/2013.

8. Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.03.2012 № 350 // Офіційний вісник України від 14.05.2012, № 34, стор. 38, стаття 1262, код акту 61460/2012.

9. Права людини в Україні 2009 - 2010. Доповіді правозахисних організацій. - [Електронний ресурс]: <http://helsinki.org.ua/index.php?r=1.4.1.6>.

10. Права людини в Україні 2011. Доповіді правозахисних організацій. - [Електронний ресурс]: <http://helsinki.org.ua/index.php?r=1.4.1.7>.

11. Права людини в Україні 2012. Доповіді правозахисних організацій. - [Електронний ресурс]: <http://helsinki.org.ua/index.php?r=1.4.1.9>.

12. Левченко К.Б. Проблеми протидії торгівлі людьми в Україні. - [Електронний ресурс]: http://.novisa.org.ua/%2Fupload%2FFull%2520monitoring_UKR_60-74.pdf&ei=PSlmUcv2KoKphAfs4lGoBA&usg=AFQjCNFFRHmyXSH8KXiveP4jU2CQIEB57Q&sig2=4n1t4rUli5iKKUTACJ8rJw&bvm=bv.45107431,d.ZG4&cad=rja.

13. Про затвердження Положення про Департамент карного розшуку Міністерства внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21 вересня 2012 року № 818.

Ковальський О.В.

здобувач ХНУВС

Надійшла до редакції: 03.06.2013

УДК 343.91

КОНЦЕПТУАЛЬНІ МОДЕЛІ ЗАКРІПЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У ВІТЧИЗНЯНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Крицька І. О.

Актуальність теми полягає в тому, що українське кримінальне законодавство відповідно до підвалин класичної школи кримінального права містить положення, які визнають виключно винне психічне ставлення особи до вчиненого діяння, а також індивідуальну відповідальність за злочин. Отже, кримінальне законодавство України єдиним суб'єктом, який може вчинити діяння, що є суспільно небезпечним і кримінально каранним, вважає виключно фізичну особу. Проте, як свідчить практика й світовий досвід, не лише людина у своїх власних інтересах заради своєї власної вигоди може вчинити злочин. Протиправне діяння може вчинятися в інтересах певної обмеженої групи людей, які об'єднані в єдину організацію - корпорацію, тобто в інтересах самої корпорації.

А отже, виходить, що корпорації заради досягнення

певного результату (збільшення свого прибутку, виплати заробітної плати своїм працівникам тощо), ухиляються від сплати податків, випускають недоброякісну й небезпечну продукцію, порушують вимоги екологічного законодавства, що призводить у певних випадках до катастроф і смертей, уживають інші протиправні діяння, які за своєю сутністю та складом є нічим іншим, як злочином. Однак через те, що в кримінальному законодавстві навіть не передбачено можливості застосувати до них певних заходів кримінально-правового характеру, вони або взагалі уникають будь-якої відповідальності (і тоді вся відповідальність лягає на одну чи декілька осіб, які можуть навіть не знати про це діяння), або сплачують невеликий штраф, хоча, зрозуміло, що велика корпорація має потенційно більші матеріальні можливості, ніж

© Т.О. Крицька, 2013

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**